

Խոռագաց երկիրն մեծ ձախորդու-
թեան մը հանդիպեցաւ : Նոյեմբերի
9ին իրիկունն՝ գետնաշարժի սաստիկ
ցնցում մ'այլ և այլ քաղաքներ կործա-
նեց, Յաջորդ օրերն ուրիշ ցնցումներ
կրկնեցին, և դեռ մինչև ցայսօր կար-
ծես թէ գետնին յուզումը չէ դադրած :
Ամենէն աւելի մնաստաճն Զակա-
պրիա մայրաքաղաքն եղաւ : Հինգհա-
րիւրէն աւելի տունք տապալեցան :
Մայրեկեղեցիք, բոլոր եկեղեցիք, զի-
նուորական դպրոցն, զանազան հասա-
րակաց շինուածք կործանելու կը
սպառնան : Այս աղէտը մեծապէս
յուզեցեղաշխարհ : Խոռագաց երկիրն՝
Եւրոպայի ամենէն բերրի հողերէն մէկն
է, և քանի մը տարի է որ աւստրո-
հունգարական միապետութեան մէջ
չստ մնադրութեան արժանի եղած է :
Զակապրիա կամ Ակրամ, որ 27,000
բնակի կը համրէ, կարծես թէ պա-
հուած էր հարաւային Սլաւաց մայրա-
քաղաք ըլլալու, և իր Համալսարանն,
յգիմեալի 1874, Սաւայի գետահով-
տն բոլոր ժողովրդոց քաղաքականու-
թեան կեդրոն ըրած էր զինքը : Հին քա-
ղաքն, որ աւելի մնասուեր էր, երկայն
կոյ մը վրայ շինուած է, ուսկից Սա-
ւայի ճոխ հովտին վրայ աչքը կը տարա-
ւուի : Տաճկաց արշաւանաց ժամանակ
իբրև ամրոց ծառայեց : Սարահարթին
վրայ գրեթէ մի զմիոյ կնի կը կենան
խորհրդանոցին և Աւագածողովոյն պա-
լատըն : Սրբոյն Մարկոսի հին եկեղեցին,
Ակադեմիայն, Համալսարանն, թանգա-
րանք, հասարակական պալատն, թա-
ւորանն... Այս քաղաքը ստորին քաղքէն
կը բաժնէ փոքր առու մը, ընդ որ կան-
ցնուի արիւննոտ կամրջէն, որ այսպէս
կը կոչուի՝ երկու քաղաքաց բնակչաց
մէջ ի միջին դարու եղած սաստկա-
գոյն կռուոց պատճառաւ : Ստորին քա-
ղաքին հնագոյն մասին մէջ շինուած է
մայրեկեղեցին, եպիսկոպոսարանն և

կանոնիկոսաց տունքը : Այս տեսակ
մը սուրբ քաղաք թաղը՝ սրածայր տա-
նիքով բոլորչի աշտարակներ ունեցող
բարձր պատերէ շրջապատեալ է : Քանի
մը տարի է կը խօսուէր մայրեկեղեցին
շինելու ինչպէս որ էր ի հնդեատաս-
ներորդի դարուն : Վեննայի ճարտարա-
պետին Սմիդի ծրագիրը ընդունուած
էր : Պիտի գարդարէին նաև ժողովոյն
մեծ հրապարակն հոյակապ աղբիւրով :
Քանդման աշխատութիւնը՝ մասամբ
մը գետնաշարժն ըրաւ, այլ երկրին չա-
փաւոր միջոցը երկար ժամանակ պի-
տի ուշաջընեն վերաշինութեան աշխա-
տութիւնը : Ստորին քաղաքը երթա-
լով կը տարածուէր դաշտին մէջ՝ քանի
որ Սաւայի անկողինն տեղափոխելով
կամաց կամաց՝ բարձրանիտա քաղա-
քէն կը հեռանար : Գեղեցիկ պալատ-
ներ ամեն կողմանէ կը բարձրանային
լայնատարր հրապարակին վրայ՝ զար-
դիս ամենայն ինչ աւերակ է :

Այրարանակալն առնման մարդոյ.—
Աստեղագիտութիւնն, երկրաչափու-
թիւնն, Տրամաբանութիւնն և Ճարտա-
սանութիւնն որ մը ժողովեցան իմաս-
տութեան հրամանոցն զմարդ սահմա-
նելու համար :

Տրամաբանութիւնն ասաց. Համա-
ռօտ եղաւու՞մ մ'է մարդս, որոյ ծը-
նունդն նախորդն է և մահն հետևորդ :
Աստեղաբաշխութիւնն. Փոփոխական
լուսին մը, որ երբեք նոյն վիճակին մէջ
չի կենար : Երկրաչափութիւնն. Գրն-
տաձև մ'է, որ այն կէտէն կը սկսի ուր
կ'աւարտի : Վերջապէս Ճարտասանու-
թիւնն սահմանեց. Ճառ մ'է, որոյ յա-
ռաջբանն ծնունդն է, պատմու-
թիւնն՝ երկիւղն, վերջաբանն՝ մահն,
ձևերն՝ արտմութիւնքն և արտասուքն
են, կամ ուրախութիւն մը՝ որ արտմա-
թեանն արտիւթէ : Երբ Երբեք